

Aleg. 180.

Sprawozdanie

komisji górniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie
spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Komisya górnicza konstatuje, że jak w ubiegłym tak i w bieżącym roku preliminarz wydatków przedłożony przez Wydział krajowy, odnosi się wyłącznie do celów edukacyjnych lub informacyjnych i nie zawiera rubryki tak ważnej w dawniejszych latach t. j. subwencji na wiercenia naftowe. Natomiast wpływają zwroty niektórych subwencji dawniej udzielonych na te wiercenia tak, że z całej kwoty 50.000 zł. uchwalonej, tylko 34.930 zł. 37 ct. zostało zaliczonych, a mając na uwadze zwroty już uskutecznione albo zapewnione, okazuje się, że rzeczywisty wydatek kraju na ten cel nie wynosił więcej niż około 20.000 zł., to jest, że nie zaszła potrzeba wydania ani połowy kwoty pierwotnie uchwalonej. Fakt ten najwymowniej ilustruje znakomity wzrost przemysłu naftowego w ostatnich paru latach. Dalszy też wydatek na wiercenia naftowe zupełnie jest zbyteczny, bo sam przemysł ten liczy obecnie cały szereg przedsiębiorstw, z których każde corocznie większe kwoty na wiercenia próbne poświęca, aniżeli cała suma niegdys przez Sejm uchwalona. -- Natomiast zdaniem komisji należy powrócić do pierwotnej intencji Sejmu w tej sprawie, t. j. do badania geologicznych pokładów galicyjskich w ogóle, nie ograniczając się na pokładach naftowych. W tej to intencji komisya górnicza sejmowa pod przewodnictwem ś. p. dra Zybkiewicza wniosła już w r. 1874 rezolucyę wzywającą c. k. rząd do przeprowadzenia głębokich wierceń kosztem państwa. Po wymijającej odpowiedzi rządu, Sejm w tej sawej intencji uchwalił w r. 1878 utworzenie samoistnego biura górniczego. rząd, który już w r. 1874 obiecywał zająć się zbadaniem pokładów solnych i pokładów węgla we wschodniej Galicyi nie skutecznego w tej mierze nie zrobił, tak, że n. p. dotychczas nie wiemy jak daleko się rozciągają pokłady potażowe kałuskie, chociaż postępy w technice wiertniczej pozwalają wykonać podobne roboty z wszelką gwarancyą skuteczności. Już pomijając inne względy, sama kwestya dostarczenia taniego opału dla Galicyi w ogóle, a w szczególności dla bezleśnego Podola usprawiedliwia wydatek na poszukiwania za węglem. Pomyślny skutek takich poszukiwań odbiłby się natychmiast na rolnictwie tej części kraju, bo tani opał znakomicie ułatwiłby walkę konkurencyjną naszych gorzelni z węgierskimi, i umożliwiłby powstanie przemysłu cukrowniczego i zapobiegł paleniu słomy tak potrzebnej dla rolnictwa. Należałoby więc, ażeby Wydział krajowy zajął się wypracowaniem planu co do systematycznego przeprowadzenia wierceń próbnych w całym kraju. Pomyślny rozwój górnictwa naftowego, który nastąpił pomimo nieprzyjaznego ustawodawstwa podatkowego, powinien dodać otuchy, że i inne gałęzie górnictwa, o tyle korzystniej położone od górnictwa naftowego, jako nie znajdujące zapory w ustawodawstwie, potrafią się tak samo skutecznie rozwinać, jeżeli tylko zachęta i podpora, tak Wysokiego Sejmu jak i kraju będzie im w tej samej mierze użyconą, jak to się stało z przemysłem naftowym.

Jedyny przedmiot nie mający związku z górnictwem naftowym a poruszony w sprawozdaniu Wydziału krajowego odnosi się do rokowań pomiędzy Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem i c. k. Dyrekcyą skarbu, ażeby nakłonić rząd do ponownego podjęcia eksploatacyi kopalni kałuskiej ze względu na kainit, którego używanie w gospodarstwie łąkowym tak raptownie się wzmaga w Niemczech, Anglii i Ameryce, jak to wskazują następujące cyfry odnoszące się do producyi kopalni stasfurekiej w Niemczech

konsumcyi kainitu w rolnictwie w r. 1880	. . .	1,275.000	Cet. metr.
„ „ „ „ 1888	. . .	2,473.000	„ „

z tej konsumcyi większa połowa wypada na Amerykę, w której szukają w kainicie potężnego środka do uszlachetniania łąk, ażeby w związku z fermentacyą i prasowaniem paszy (*ensilage*) rozwinąć jak najbardziej gospodarstwo nabiałowe zamiast nierentującej się producyi zboża. Nadzieje, które gospodarze amerykańscy sobie rokują w użyciu tych środków, objawiają się w dictum znakomitego rolnika w Stanie nowojorskim, że podczas gdy dawniej liczo cztery akry na utrzymanie jednej krowy, to obecnie będzie można utrzymać cztery krowy na jednym akrze. Dalszych przykładów użycia kainitu dostarczają wyniki używania torfowisk niemieckich zapomocą nawozu mieszanego kainitu i żużli fosfatowych. Jest to nowy przykład oddziaływania przemysłu górniczego na rolnictwo, a byłoby dowodem niedbałości o dobro publiczne, gdyby Galicya posiadająca kopalnie potażowe dała się ubiedz w tej mierze Ameryce, która te sole dopiero z Europy sprowadzać musi. Wiadomo, że doświadczenia niemieckie powtórzone zostały w Galicyi przez hr. Hompescha i br. Wattmanna, a szerszemu użyciu tych środków u nas stoi na przeszkodzie kosztowność sprowadzania ze Stasfurtu, a niemożliwość otrzymania dostatecznej ilości kainitu z kopalni kałuskiej, oraz koszta i niewygody pochodzące z tej przyczyny, że i te małe ilości dostarczane są w stanie surowym a niezmielonym, jak tego wymagają rolnicy. Komisya jest zdania, że należy jak najsilniej poprzeć usiłowania Wydziału krajowego podjęte w przedmiocie kopalni kałuskiej tak co do eksploatacyi samej kopalni, jak też co do przeróbki uzyskanego kainitu i zapewnienia taniego przewozu przez połączenie kopalni koleją ze stacyą kałuską i uzyskanie tanich taryf na kolejach galicyjskich.

Co do pozycyí budżetowych przedstawianych przez Wydział krajowy, to wyczerpujące sprawozdania lat ubiegłych, jakoteż i niskość cyfr wstawionych, uwalniają od wszelkiego obszerniejszego umotywowania. Komisya jednak czuje się spowodowaną do przedstawienia następujących uwag co do poszczególnych pozycyí:

Co do pozycyí ad 1) i ad 2) po 1000 zł. każda, na wydawnictwo atlasu geologicznego kraju i na badaie kraju celem zestawienia użytecznych kopalin, komisya, uznając nżyteczność i wytrawność dotychczasowych publikacyí, które w niejednym ważnym szczególe uzupełniają lub korygują niekompletne lub błędne publikacye Zakładu geologicznego wiedeńskiego, — jest zdania, że Wydział krajowy powinien przedłożyć plan całego wydawnictwa i tak zastosować preliminarz budżetowy, żeby całe wydawnictwo mogło być wykończonem w pewnym niedługim szeregu lat, inaczej bowiem pierwsze arkusze już dawno będą przestarzałe, zanim się ostatnie ukąą, a korzystniej byłoby przyspieszyć wydawnictwo, chociażby wypadło użyć na ten cel znaczniejsze kwoty coroczne, aniżeli udaremnić zbytnią oszczędnością w tej mierze cel wyraźnie praktyczny, wytknięty dla tej publikacyi.

Co do pozycyí ad 3) i ad 5) t. j. 300 zł. na chemiczno technologiczne studia przeróbki nafty, oraz 900 zł. na stacyę doświadczalną naftową, pożądanem jest jako alegat sprawozdanie szczegółowe kierownika stacyi, podobne do sprawozdania z czynności stacyi ceramicznej, umieszczonego w sprawozdanie przemysłowem. W ten sposób cenne wyniki z prac przeprowadzonych w tej stacyi pod umiejętnem kierownictwem profesora Pawlewskiego uzyskałyby to rozpowszechnienie, na które zasługują.

Co do pozycyí ad 4) t. j. subwencyi dla praktycznych szkół wiercenia i górnictwa naftowego w kwocie 1800 zł. t. j. 1.000 zł. dla szkoły wiercenia w Wietrznie i 800 zł. dla

szkoły górniczej w Borysławiu, komisya przyjmuje do wiadomości plan nauk dwuletnich przepisany dla szkoły borysławskiej, a życzy sobie przedłożenia podobnego regulaminu dla praktycznej szkoły wiercenia w Wietrznie, określającego cel nauki i zakres wiadomości wymaganych przy egzaminach od uczniów uczęszczających do tej szkoły.

Komisya również poleca przyjęcie ostatniej pozycyi ad 6) t. j. 2.000 zł. na stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół wiertniczych i akademij górniczych.

Na ostatek Wydział krajowy zdaje sprawę z rokowań swoich z c. k. Namiestnictwem co do urządzenia oddziału górniczego i hutniczego przy państwowej szkole przemysłowej w Krakowie, jako też co do urządzenia kursów o górnictwie i przemyśle naftowym przy politechnice lwowskiej, których koszt preeliminowany jest w sprawozdaniu Wydziału krajowego na 800 zł. i które c. k. rząd ma zamiar wspierać wszelkimi siłami, *pod warunkiem jednakowoż, żeby skarb państwa nie poniósł żadnych w tej mierze wydatków.* Komisya górnicza jest zdania, że z jednej strony nie należy ustawać w domaganiu się zorganizowania oddziału górniczego i hutniczego w Krakowie, postulatu już od dwudziestu lat powtarzanego, oraz że w sprawie już całkiem do natychmiastowej akcji dojrzałej, zaprowadzenia kursów naftowych przy politechnice lwowskiej należy wezwać c. k. rząd do wzięcia na siebie kosztów tych kursów, albowiem one stanowią tylko uzupełnienie wyższego wykształcenia technicznego odpowiednio do potrzeb krajowych. Komisya powołuje się na fakt, że oprócz państwowej akademij górniczej w Leoben, w samych Czechach państwo utrzymuje akademię górnica w Příbram kosztem 20.540 zł. a szkołę górnica w tej samej miejscowości kosztem 2.528 zł. podczas kiedy dla Galicyi i rozleglejszej i ludniejszej od Czech i w której górnictwo już przysparza tak znacznych dochodów skarbowi państwa, i tak poważne rokuje nadzieje na przyszłość, — rząd jeszcze ani centa nie wydał na szkolnictwo górnice.

W myśl powyższych uwag komisya górnica wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górnich przyjmuje się do wiadomości.

II. Wstawia się w budżet na rok 1890:

1) na wydanie atlasu geologicznego kraju wraz z tekstem poz. 190	1.000 zł.
2) na badania kraju celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania poz. 194	1.000 „
3) na chemiczno technologiczne studia przeróbki nafty i wosku ziemnego poz. 195	300 „
4) Subwencye praktycznym szkołom wiercenia i górnictwa naftowego poz. 196	1.800 „
5) Na stacyę doświadczalną produktów naftowych poz. 197	900 „
6) Na stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół wiertniczych i akademij górniczych poz. 202	2.000 „

III. Wzywa się c. k. rząd, ażeby jak najprędzej podjął na nowo eksploatacyę soli potażowych w kopalni kałuskiej, oraz zapewnił ich dostawę rolnikom po cenach umiarkowanych w stanie mielonym i postarał się zbudowaniem toru kolejowego ze stacyi Kałusz do kopalni i obniżeniem taryf kolejowych o tani przewóz tych soli w całym kraju.

IV. Wzywa się c. k. rząd, ażeby swoim kosztem zaprowadził proponowane kursa naftowe przy politechnice lwowskiej.

G o r a y s k i w. r.

Przewodniczący.

Szczepanowski w. r.

Sprawozdawca.

